

THY MASTERCLASS

2004

INDHOLD

Præsentation af lærerne	side 5
Præsentation af deltagerne	side 6
Skolekoncerter	side 7
Lørdag den 21. august kl. 16.00 Folkecentret for Vedvarende Energi, Ydby	side 9
Søndag den 22. august kl. 19.30 Thisted Musikteater. Lærerkoncert	side 10
Tirsdag den 24. august kl. 19.30 Morup Mølle Kro	side 11
Onsdag den 25. august kl. 19.30 Ansgarkirken, Øster Jølby, Mors	side 12
Torsdag den 26. august kl. 19.30 Vestervig Kirke	side 13
Torsdag den 26. august kl. 19.30 Thisted Musikteater	side 14
Fredag den 27. august kl. 19.30 Hillerslev Kirke	side 15
Lørdag den 28. august kl. 16.00 Viborg Musiksal	side 16
Lørdag den 28. august kl. 19.30 Kirsten Kjærs Museum	side 17
Søndag den 29. august kl. 16.00 Thisted Musikteater. Afslutningskoncert	side 18
Programnoter	side 19-33

Thy Masterclass

Lige siden nogle fremsynede Thistedborgere i begyndelsen af 1990'erne fostrede ideen om Thy Masterclass, har der været et internationalt tilsnit over foretagendet.

Blandingen af vestjysk jordnærhed og globalt udsyn fremgår af, at starten skabtes via et samarbejde på basis af nogle danske sommerhuse i Klitmøllerområdet, der uden for turistsæsonen stod delvis ubenyttede, og den græsk-amerikanske pianist Christine Paraschos, som med sæde i Paris blev den første kunstneriske leder af Thy Masterclass.

Linjen er fortsat. Efter Christine Paraschos' død påtog Craig Goodman sig ansvaret for at føre den kunstneriske linje videre, og en lokalkomite har formået at skaffe mere tidssvarende rammer, end sommerhusene i dag ville kunne fremvise. Craig Goodman fra Strasbourg, Daniel Blumenthal fra Bruxelles og vore egne Elisabeth Zeuthen Schneider og Morten Zeuthen borger for international kvalitet i lærerkredsen. Også på deltagerlisten har der gennem årene været en rig repræsentation fra Nord- og Sydamerika, Asien og naturligvis Europa, således at et af organisationens erklærede formål – at med-

virke til mellemfolkelig forståelse, hvortil sammenspil er et af de mest fremragende midler – til fulde er opnået.

Fra begyndelsen var der tale om en egentlig Masterclass: solistisk undervisning af dygtige konservatoriestuderende ledet af fremragende professorer. Men gennem de senere år har Thy Masterclass udviklet sig til i lige så høj grad at blive en kammermusikfestival, hvor det netop er samspillet på tværs af geografiske og kulturelle grænser, der er sat i højsædet. Musikalske traditioner og opfattelser brydes; men gennem samarbejdet nås resultater, der udmønter sig i en række koncerter, som både udøverne og hele landsdelens musikpublikum får glæde af.

Craig Goodman underviser TM 1996

Craig Goodman har bedt om plads til følgende i programbogen:

Ten years ago, a unique experience was born in Thy.

I remember, so clearly, coming up to Thy from Paris and discovering the striking landscape of the dunes by the sea, so unlike anything I'd ever seen before. A moonscape, I thought.

And those trees, lines of trees bent by the westerly winds. Elegant in their unique way.

And the people. Open and reserved at once. Wise and quiet.

You will probably be surprised to know that Thy is the place in the world where I feel my spirit at home. And each year, I am honored to be part of the effort to let musical masterpieces, musicians and performance traditions, and the spirit of the land and people up here come together once again. It is that combination which gives Thy Masterclass Kammermusikfestival its distinct identity, inimitable and admired.

Let the landscape, and those trees, and we, the stubbornly idealistic people, continue to work together so that music can resonate all its truths here and beyond!

Oversættelse

En unik oplevelse blev skabt i Thy for ti år siden.

Jeg husker det, som var det i går: at komme op til Thy fra Paris og opleve det enestående landskab med klitter i kystlandet, så helt anderledes end noget, jeg tidligere havde set. Et månelandskab, tænkte jeg.

Og disse træer, linier af træer bøjet af vestenvinden. Elegante på deres egen måde.

Og menneskene. Åbne og samtidig reserverede. Livskloge og fåmælte.

Man vil sikkert undre sig over at høre, at Thy er det sted i verden, hvor jeg åndeligt føler mig hjemme. Og hvert år er jeg beæret over at medvirke til, at musikalske mesterværker, musikere og opførelsestraditioner, landskabets atmosfære og Thyfolket finder sammen endnu engang. Det er denne kombination, som giver Thy Masterclass Kammermusikfestival dens særlige identitet.

Lad landskab, træer og stædige, idealistiske mennesker stå sammen om forsat at udbrede musikken.

Lærerne

Craig Goodman er kunstnerisk leder af Thy Masterclass. Han er selv uddannet af de største navne inden for fløjtespillet som Jean-Pierre Rampal og James Galway. Udover at undervise som professor i fløjtespil og kammermusik ved konservatoriet i Strasbourg er han en skattet solist og kammermusiker i koncertsale fra Carnegie Hall til Paris og Moskva.

Daniel Blumenthal er klaverprofessor ved Det Kgl. Flamske Konservatorium i Belgien. Han begyndte sine musikstudier som femårig(!) og uddannede sig både i Europa og USA. Han er en særdeles aktiv koncertpianist både som solist, akkompagnatør og kammermusiker. David Blumenthal har foretaget mere end 50 cd-indspilninger.

Morten Zeuthen, der er uddannet privat hos Poul Tortellier og Asger Lund Christiansen, har siden 1996 været professor ved Det Kgl. Danske Musikkonservatorium i København. Han har gjort sig stærkt gældende både som solist og kammermusiker. Gennem 18 år var han medlem af den berømte Kontraktartet, og som solist har han bl.a. lavet fremragende indspilninger af Bachs seks solosuiter for cello.

Elisabeth Zeuthen Schneider er uddannet ved Det Kgl. Danske Musikkonservatorium, hvor hun nu er docent i violin og kammermusik. Efter en årrække som koncertmester i Det Kgl. Kapel og Radiosymfoniorkestret helliger hun sig nu sin undervisning og sin optræden som solist og kammermusiker rundt om i Europa.

Deltagerne 2004

Signe Ane Andersen	violin	Danmerk
Anne Cecilia Augustinsson	bratsch	Sverige
Lara Jane Dodds-Eden	klaver	Australien
Darleny Melissa Gonzales	klarinet	Den Dominikanske Republik
Noémi Györi	fløjte	Ungarn
Hsing-Ay Hsu	klaver	USA
Rozália Jánosa	cello	Ungarn
Katalin Koltai	guitar	Ungarn
Eija-Liisa Laru	bratsch	Finland
Sandra Latour	fløjte	Frankrig
Emilie Maggio	klarinet	Belgien
Junyan Natasha Lu	cello	Singapore
Emma Nyberg	kontrabas	Finland
Marie-Claudine Papadopoulos	violin	Frankrig
Rebecka Sode-Larsen	violin	Danmerk

TM 2004*Morup Mølle Kro*

SKOLEKONCERTER 2004

Thy Masterclass har gennem årene lagt vægt på at give skolekoncerter, hvor eleverne på hjemmebane møder klassisk kammermusik.

I år bliver der koncerter følgende steder:

Fredag den 20. august

Hanstholm Skole

Sydthy Friskole

VUC, Thisted

Mandag den 23. august

Boddum-Ydby Friskole

Sundby Friskole

VUC, Morsø i samarbejde med
Morsø Gymnasium

Tirsdag den 24. august

Thisted Gymnasium

TM 1998

De fire lærere i arbejde

FOLKECENTRET FOR VEDVARENDE ENERGI, YDBY

LØRDAG DEN 21. AUGUST KL. 16.00

Enkeltsatser fra repertoiret
Program udleveres ved koncerten

Folkecentret for Vedvarende Energi

LÆRERKONCERT THISTED MUSIKTEATER

SØNDAG DEN 22. AUGUST KL. 19.30

Felix Mendelssohn Bartholdy (1809-1847)

Trio nr. 1 for klaver, violin og cello op. 49 i d-mol (1839)

Molto allegro agitato
Andante con moto tranquillo
Scherzo: leggiero e vivace
Finale: vivace

Johann Sebastian Bach (1685-1750)**Carl Philipp Emanuel Bach (1714-88)**

Trionsonate i d-mol,
her for fløjte, violin og klaver

Adagio (J.S. Bach)
Allegro (C.Ph. E. Bach)
Largo (C.Ph.E. Bach)
Vivace (J.S. Bach)

Heitor Villa-Lobos (1887-1959)

Assobio a jato for fløjte og cello (1950)

Allegro non troppo
Adagio
Vivo

Fløjte: Craig Goodman
Violin: Elizabeth Zeuthen Schneider
Cello: Morten Zeuthen
Klaver: Daniel Blumenthal

Programnoter, se side 19

Lærerkoncert 1999

MORUP MØLLE KRO

TIRSDAG DEN 24. AUGUST KL. 19.30

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Sonate for fløjte og guitar i C-dur
(oprindeligt for fløjte og cembalo)

Andante – Presto
Allegro
Adagio
Menuet I og II

fløjte: Noémi Györi
guitar: Katalin Koltai

Heitor Villa-Lobos (1887-1959)

Chôros 2 for fløjte og klarinet (1924)

fløjte: Sandra Latour
klarinet: Darlenny Melissa Gonzales

André Jolivet (1905-74)

Sonatine for fløjte og klarinet (1961)

Andantino
Quasi cadenza – allegro
Intermezzo – vivace

fløjte: Sandra Latour
klarinet: Darlenny Melissa Gonzales

Frederik Rung (1854-1914)

Fire duetter for fløjte og guitar (1871)
Oprindeligt for mandolin og guitar,
her i arrangement af Craig Goodman

Andante con moto
Andante
Andante con moto
Allegro agitato

fløjte: Noémi Györi
guitar: Katalin Koltai

Jacques Ibert (1890-1962)

Entr'acte for fløjte og guitar (1954)

fløjte: Noémi Györi
guitar: Katalin Koltai

Carl Ditters von Dittersdorf (1739-99)

Duet for bratsch og kontrabas i Es-dur

Allegro
Menuetto I
Adagio
Menuetto II
Andante

bratsch: Anne Cecilia Augustinsson
kontrabas: Emma Nyberg

George Crumb (f. 1929)

Eleven Echoes of Autumn (1965)
for violin, altfløjte, klarinet og klaver

Echo 1: Fantastico
Echo 2: Languidamente, quasi lontano
(hauntingly)
Echo 3: Prestissimo
Echo 4: Con bravura
Echo 5: Cadenza I (for altfløjte)
Echo 6: Cadenza II (for violin)
Echo 7: Cadenza III (for klarinet)
Echo 8: Feroce, violento
Echo 9: Serenamente, quasi lontano
(hauntingly)
Echo 10: Senza misura (gently undulating)
Echo 11: Adagio "like a prayer"

violin: Marie-Claudine Papadopoulou
altfløjte: Noémi Györi
klarinet: Emilie Maggio
klaver: Lara Jane Dodds-Eden

Programnoter, se side 21

ANSGARKIRKEN, ØSTER JØLBY

ONSDAG DEN 25. AUGUST KL. 19.30

Enkeltsatser fra repertoiret
Program udleveres ved koncerten

Ansgarkirken i oktobersol Karl Johan Larsen, den 5. oktober 1985

VESTERVIG KIRKE

TORSDAG DEN 26. AUGUST KL. 19.30

Joseph Haydn (1732-1809)

Kvartet for guitar og strygetrio i D-dur H. III nr. 8
 Bearbejdelse af strygekvartet op. 2 nr. 2 i E-dur (1763)
 ved Karl Scheit

Allegro
 Adagio
 Menuetto
 Finale. Presto

guitar: Katalin Koltai
 violin: Rebecka Sode-Larsen
 bratsch: Eija-Liisa Laru
 cello: Rozália Jánosa

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-91)

Klarinetkvintet i A-dur K 581 (1789)

Allegro
 Larghetto
 Menuetto
 Allegretto con variazioni

klarinet: Emilie Maggio
 violin: Marie-Claudine Papadopoulos
 violin: Rebecka Sode-Larsen
 bratsch: Eija-Liisa Laru
 cello: Rozália Jánosa

Ernst von Dohnányi (1877-1960)

Serenade op. 10 for strygetrio (1902)

Marcia. Allegro
 Romanza. Adagio non troppo, quasi andante
 Scherzo. Vivace
 Tema con variazioni. Andante con moto
 Rondo (Finale). Allegro vivace

violin: Rebecka Sode-Larsen
 bratsch: Eija-Liisa Laru
 cello: Rozália Jánosa

Programnoter, se side 27

Vestervig Kirke

THISTED MUSIKTEATER

TORSDAG DEN 26. AUGUST KL. 19.30

Joseph Haydn (1732-1809)

Trio i D-dur H. XV no. 16

for fløjte, cello og klaver (1790)

Allegro

Andantino più tosto allegretto

Finale. Vivace assai

fløjte: Sandra Latour
cello: Junyan Natasha Liu
klaver: Hsing-Ay Hsu

Béla Bartók (1881-1945)*Kontraster* for klarinet, violin og klaver (1938)

Verbunkos: Moderato, ben ritmato

Pihenó: Lento

Sebes: Allegro vivace

klarinet: Darleny Melissa Gonzales
violin: Signe Ane Andersen
klaver: Lara Jane Dodds-Eden

Kaija Saariaho (f. 1952)*Cendres* for fløjte, cello og klaver (1998)

fløjte: Sandra Latour
cello: Junyan Natasha Liu
klaver: Hsing-Ay Hsu

Franz Schubert (1797-1828)*Forellekvintetten*, klaverkvintet i A-dur D. 667 (1819)

Allegro vivace

Andante

Scherzo: Presto

Tema med variationer: Andantino

Finale: Allegro giusto

klaver: Hsing-Ay Hsu
violin: Signe Ane Andersen
bratsch: Anne Cecilia Augustinsson
cello: Junyan Natasha Liu
kontrabas: Emma Nyberg

*Franz Schubert**Programnoter, se side 30*

HILLERSLEV KIRKE

FREDAG DEN 27. AUGUST KL. 19.30

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Sonate for fløjte og guitar i C-dur
(oprindelig for fløjte og cembalo)

Andante – Presto

Allegro

Adagio

Menuet I og II

fløjte: Noémi Györi
guitar: Katalin Koltai

Heitor Villa-Lobos (1887-1959)

Chôros 2 for fløjte og klarinet (1924)

fløjte: Sandra Latour
klarinet: Darleny Melissa Gonzales

André Jolivet (1905-74)

Sonatine for fløjte og klarinet (1961)

Andantino

Quasi cadenza – allegro

Intermezzo – vivace

fløjte: Sandra Latour
klarinet: Darleny Melissa Gonzales

Programnoter, se side 21

Frederik Rung (1854-1914)

Fire duetter for fløjte og guitar (1871)
Oprindelig for mandolin og guitar, her i
arrangement af Craig Goodman

Andante con moto

Andante

Andante con moto

Allegro agitato

fløjte: Noémi Györi
guitar: Katalin Koltai

Jacques Ibert (1890-1962)

Entr'acte for fløjte og guitar (1954)

fløjte: Noémi Györi
guitar: Katalin Koltai

Carl Ditters von Dittersdorf (1739-99)

Duet for bratsch og kontrabas i Es-dur

Allegro

Menuetto I

Adagio

Menuetto II

Andante

bratsch: Anne Cecilia Augustinsson
kontrabas: Emma Nyberg

Erwin Schulhoff (1894-1942)

Concertino for fløjte,
bratsch og kontrabas (1925)

Andante con moto

Furiant. Allegro furioso

Andante

Rondino. Allegro gaio

fløjte og
piccolo: Noémi Györi
bratsch: Anne Cecilia Augustinsson
kontrabas: Emma Nyberg

Hillerslev Kirke

VIBORG MUSIKSAL, GRAVENE 25, VIBORG

LØRDAG DEN 28. AUGUST KL. 16.00

Joseph Haydn (1732-1809)

Trio i D-dur H. XV no. 16

for fløjte, klaver og cello (1790)

Allegro

Andantino più tosto allegretto

Finale. Vivace assai

fløjte: Sandra Latour
cello: Junyan Natasha Liu
klaver: Hsing-Ay Hsu

Béla Bartók (1881-1945)*Kontraster* for klarinet, violin og klaver (1938)

Verbunkos: Moderato, ben ritmato

Piheó: Lento

Sebes: Allegro vivace

klarinet: Darleny Melissa Gonzales
violin: Signe Ane Andersen
klaver: Lara Jane Dodds-Eden

Kaija Saariaho (f. 1952)*Cendres* for fløjte, cello og klaver (1998)

fløjte: Sandra Latour
cello: Junyan Natasha Liu
klaver: Hsing-Ay Hsu

Franz Schubert (1797-1828)*Forellekvintetten*, klaverkvintet i A-dur
D. 667 (1819)

Allegro vivace

Andante

Scherzo: Presto

Tema med variationer: Andantino

Finale: Allegro giusto

klaver: Hsing-Ay Hsu
violin: Signe Ane Andersen
bratsch: Anne Cecilia Augustinsson
cello: Junyan Natasha Liu
kontrabas: Emma Nyberg

*Programnoter, se side 30**Viborg Musiksal*

Koncerten arrangeres i samarbejde med
Viborg Musikforening og Viborg Musikskole

KIRSTEN KJÆRS MUSEUM, LANGVAD

LØRDAG DEN 28. AUGUST KL. 19.30

Joseph Haydn (1732-1809)

Kvartet for guitar og strygetrio i D-dur H. III nr. 8
 Bearbejdelse af strygekvartet op. 2 nr. 2 i E-dur (1763)
 ved Karl Scheit

Allegro
 Adagio
 Menuetto
 Finale. Presto

guitar: Katalin Koltai
 violin: Rebecka Sode-Larsen
 bratsch: Eija-Liisa Laru
 cello: Rozália Jánosa

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-91)

Klarinetkvintet i A-dur K 581 (1789)

Allegro
 Larghetto
 Menuetto
 Allegretto con variazioni

klarinet: Emilie Maggio
 violin: Marie-Claudine Papadopoulos
 violin: Rebecka Sode-Larsen
 bratsch: Eija-Liisa Laru
 cello: Rozália Jánosa

Ernst von Dohnányi (1877-1960)

Serenade op. 10 for strygetrio (1902)

Marcia. Allegro
 Romanza. Adagio non troppo, quasi andante
 Scherzo. Vivace
 Tema con variazioni. Andante con moto
 Rondo (Finale). Allegro vivace

violin: Rebecka Sode-Larsen
 bratsch: Eija-Liisa Laru
 cello: Rozália Jánosa

Kirsten Kjær's Museum

Programnoter, se side 27

THISTED MUSIKTEATER

SØNDAG DEN 29. AUGUST KL. 16.00

Afslutningskoncert

Program udleveres ved koncerten

Programnoter til lærerkoncerten (jf. side 10)

Felix Mendelssohn Bartholdy (1809-1847)
Trio nr. 1 for klaver, violin og cello op. 49
i d-mol (1839)

Felix Mendelssohn Bartholdys musik er kendetegnet ved en aldrig svigtende sans for klarhed og mådehold. Med sin artistisk overlegne beherskelse af form og teknik fandt han det naturligt at videreføre klassiske genrer som f.eks. symfoni, koncert, kammermusik og oratorium. Han søgte ikke nye veje, men lod sin lyriske følsomhed komme til udtryk i et perfekt afbalanceret tonesprog. Mendelssohn er romantikkens mest udtalt klassisk orienterede komponist.

Fra 1835 var Mendelssohn dirigent ved Gewandhauskoncerterne i Leipzig, hvis orkester under hans ledelse udviklede sig til Europas førende; med orkestret uropførte han i 1843 med eksempelløs succes danskeren Niels W. Gades 1. symfoni. Efter Mendelssohns død videreførte Gade indtil 1848 koncerterne med Gewandhausorkestret.

Trioen op. 49 i d-mol er et fremragende eksempel på Mendelssohns musikalske stil i almindelighed og på hans kammermusik i særdeleshed. Dens strømmende

melodiske skønhed, harmoniske rigdom og musikalske vægtfylde begejstrede 1800-tallets højborgerlige publikum, ved hvis musikalske soiréer Mendelssohns kammermusik var standardrepertoire.

Romantiseret tegning, der viser Felix Mendelssohn Bartholdy som musikalsk vidunderbarn i færd med at dirigere, medens søsteren Fanny ser til.

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Carl Philipp Emanuel Bach (1714-88)

Triosonate i d-mol

Den tyske komponist **Johann Sebastian Bach** bragte – sammen med Georg Friedrich Händel – baroktidens musik til et afsluttende højdepunkt. Efter forskellige an-

sættelser, bl.a. i Weimar, Arnstadt og Köthen, virkede han fra 1723 til sin død som kantor ved Thomaskirken i Leipzig. Bachs produktion, som omfatter alle tidens genrer undtagen opera, er ufattelig stor og placerer ham som én af musikhistoriens betydeligste komponister.

Triosonaten i d-mol – oprindeligt komponeret for to violiner og continuo (cembalo + cello) – er tillagt J.S. Bach (BWV 1036), men værkets ægthed er omdiskuteret. Nyere forskning har sandsynliggjort, at værkets 2. og 3. sats er komponeret af hans næstældste søn **Carl Philipp Emanuel Bach** (Wq 145), der blev regnet for én af sin tids største komponister. I en årrække virkede han ved Frederik den Stores hof i Potsdam, inden han i 1787 afløste G.Ph. Telemann som kirkemusikdirektør i Hamburg.

Betegnelsen triosonate henviser til værkets tre "stemmer". I aftenens opførelse spilles de af to overstemmer (fløjte og violin) og en understemme (basstemmen i klaverets venstre hånd). Derudover spiller klaveret de akkorder, som er angivet af en tal-becifring under basstemmen (generalbas). Pianisten kan med sin kreativitet og stilsans bidrage meget væsentligt til det samlede resultat.

I første sats, Adagio, udfolder de to ligeberettigede overstemmer (fløjte og violin) en smuk dialog: De imiterer hinanden og bytter registre under hyppige stemmekryds. På samme tid afhængige og uafhængige dominerer snart den ene, snart den anden. Basstemmens funktion er først og fremmest at danne fundament for de to overstemmers udfoldelse. For dog at understrege, at de tre stemmer i princippet er ligestillede, træder de to overstemmer mod slutningen tilbage og giver basstemmen det sidste ord. Denne arbejdsmåde præger også 2. sats, Allegro: fra indledningsvis at have understøttet de to overstemmers dialog er det – ganske ukarakteristisk – continuostemmen, der afslutter satsen som solist.

3. sats, Largo, der står i paralleltonearten F-dur, er af enkel melodisk skønhed. Mod slutningen indtræder det dramatiske højdepunkt: en fermat med udskrevet ritardando åbner for de to overstemmers uakkompagnerede dialog, et fortættet kromatisk udsagn, der dog munder ud i indledningens lyse F-dur.

I finalen (Vivace) spiller violinen en solistisk rolle. Satsen, der som helhed er præget af den musikantiske vitalitet og

det rytmiske drive, der kendetegner megen barokmusik, lader værket slutte så brillant, som det begyndte.

Heitor Villa-Lobos

Heitor Villa-Lobos (1887-1959)
Assobio a jato for fløjte og cello (1950)

Den brasilianske komponist **Heitor Villa-Lobos**, der stammer fra Rio de Janeiro, blev på rejser gennem Brasilien påvirket af sit lands folke- og populærmusik. Ikke mindst på grund af hans produktion, der er omfattende, farverig og mangfoldig, vandt den sydamerikanske musik indpas på den internationale musikscene. 1923-30 opholdt Villa-Lobos sig i Paris, hvor han vakte op-

sigt med sine eksotiske *Chôros*, i alt 14, der indbygger elementer fra den folkelige, brasilianske musik i et moderne tonesprog med inspiration fra bl.a. Schönberg, Bartók og Stravinsky. Denne symbiose mellem etnisk tradition og moderne kompositionsteknik har siden været et inspirerende forbillede for brasiliansk kunstmusik. Villa-Lobos' ni *Bachianas brasileiras* (1930-45) forener modeller fra J.S. Bach med brasiliansk musik. Værklisten omfatter derudover 2 operaer, 12 symfonier, 10 koncerter (for bl.a. guitar og harmonika), 17 strygekvartetter, klaver- og guitarmusik foruden sange.

Villa-Lobos komponerede fantasistykket for fløjte og cello, *Assobio a jato* i New York 1950, og værket blev første gang opført i Rio de Janeiro den 13. marts samme år. *Assobio a jato*, der er tilegnet Elizabeth og Carleton Sprague Smith (fløjtenist og musikforsker), viser Villa-Lobos' forkærlighed for at komponere duoer for høje og dybe instrumenter, foruden *Assobio a jato* også *Bachianas brasileiras* nr. 6 for fløjte og fagot (1938). Med strømmende melodiske linjer udfolder de to instrumenter gennem tre korte satser en virtuos dialog.

Programnoter til koncerterne på Morup Mølle Kro (jf. side 11) og i Hillerslev Kirke (jf. side 15)

Johann Sebastian Bach (1685-1750)
Sonate for fløjte og guitar i C-dur
(oprindelig for fløjte og cembalo)

Den tyske komponist **Johann Sebastian Bach** bragte – sammen med Georg Friedrich Händel – baroktidens musik til et afsluttende højdepunkt. Efter forskellige ansættelser, bl.a. i Weimar og Köthen, virkede han fra 1723 til sin død som kantor ved Thomaskirken i Leipzig. Bachs produktion, som omfatter alle tidens genrer undtagen opera, er ufattelig stor og placerer ham som én af musikhistoriens betydeligste komponister. Blandt vokalværkerne rager de to store passioner over henholdsvis Johannesevangeliet og Matthäusevangeliet fra 1724 og 1727 højt, men mindst lige så fremtrædende er kirkekantaterne, hvoraf han komponerede ikke mindre end fem årgange til opførelse på kirkeårets søn- og helligdage (ca. 200 er bevarede).

Desuden komponerede han de seks *Brandenburgkoncerter*, to violinkoncerter, cembalokoncerter, solosonater for violin og for cello, *Das wohltemperierte Klavier*, franske og engelske suiter, orgelværker i mængder... man bliver ganske stakåndet blot ved at nævne dem.

Alligevel blev Bachs musik stort set glemt efter hans død; men ikke mindst Mendelssohn Bartholdys berømte opførelse af Matthäuspasjonen i 1829 førte til en opblussen af beundringen for Bachs musik, som ikke er aftaget siden.

Johann Sebastian Bach som 30-årig i 1715, da han var vicekapelmester ved hoffet hos hertug Wilhelm Ernst af Sachsen-Weimar. Maleri af J. Rentsch

Bachs seks sonater for fløjte og cembalo er komponeret, mens han var kapelmester ved prins Leopolds hof i Anhalt-Köthen. Da hoffet var reformert, brød man sig ikke om musikalsk udsmykning af gudstjenesten. Derfor er årene 1717-23 den eneste periode i Bachs liv, hvor den protestan-

tiske kirkemusik trådte i baggrunden. Til gengæld var han forpligtet til at komponere såvel orkesterværker som andre instrumentaltværker. En væsentlig del af de ovennævnte instrumentaltværker som f.eks. 1. bind af *Das wohltemperierte Klavier* og *Brandenburgkoncerterne* stammer fra denne tid.

Fløjtesonaten i C-dur BWV 1033 menes at være komponeret i 1718; værkets relativt ukomplicerede anlæg i såvel harmonisk som kontrapunktisk henseende tyder på, at det er skrevet til undervisningsbrug.

Heitor Villa-Lobos (1887-1959)
Chôros 2 for fløjte og klarinet (1924)

Den brasilianske komponist **Heitor Villa-Lobos**, der stammer fra Rio de Janeiro, blev på rejser gennem Brasilien påvirket af sit lands folke- og populærmusik. Ikke mindst på grund af hans produktion, der er omfattende, farverig og mangfoldig, vandt den sydamerikanske musik indpas på den internationale musikscene. 1923-30 opholdt Villa-Lobos sig i Paris, hvor han vakte opsigt med sine eksotiske *Chôros*, i alt 14, der indbygger elementer fra den folkelige, brasilianske musik i et moderne tonesprog med inspiration fra bl.a. Schönberg, Bartók og Stravinsky.

Gennem værkrækken stiger antallet af instrumenter: fra det første "kor" for sologuitar over nr. to for fløjte og klarinet over større værker med usædvanlige besætninger (f.eks. kor og instrumentalensemble) til de sidste for stort orkester. Denne symbiose mellem etnisk tradition og moderne kompositionsteknik har siden været et inspirerende forbillede for brasiliansk kunstmusik. Villa-Lobos' ni *Bachianas brasileiras* (1930-45) forener modeller fra J.S. Bach med brasiliansk musik. Værklisten omfatter derudover 2 operaer, 12 symfonier, 10 koncerter (for bl.a. guitar og harmonika), 17 strygekvartetter, klaver- og guitarmusik foruden sange.

Chôros 2 for fløjte og klarinet er det korteste stykke i værkserien. De to instrumenter udfolder sig med en skarphed, vitalitet og prægnans, som bringer Stravinskys linære kontrapunkt i erindring.

André Jolivet (1905-74)
Sonatine for fløjte og klarinet (1961)

Den franske komponist og dirigent **André Jolivet** var én af grundlæggerne af gruppen *Jeune France* (Paris 1936) hvis medlemmer – i opposition til den herskende neo-klassiske saglighed – ville hævde retten til at udtrykke et personligt budskab i musikken. Blandt gruppens øvrige medlemmer var Olivier Messiaen. Jolivet var optaget af orientalsk musik, hvis eksotiske skalaer, rytmer og klangverden genlyder i hans værker.

Jolivets tidligste værker, f.eks. klaversuiten *Mana* (1935), 5 *Incantations* for fløjte (1936) og 5 *Danses rituelles* for orkester eller klaver (1939), er med deres dissonerende klange, uregelmæssige rytmer og besværgende magi stærkt præget af læreren Edgar Varèse, én af den europæiske avantgardes mest prægnante skikkelser og en pioner inden for elektro-akustisk musik. Jolivets senere værker omfatter koncerter, symfonier, kammermusik og scenemusik til La Comédie Française, som

han var musikalsk leder af i årene 1943-59.

Fra 1965 til 1970 var Jolivet professor i komposition ved Pariserkonservatoriet.

Sonatinen for fløjte og klarinet fra 1961 er et lyst og elegant værk, raffineret og fuldt af overraskelser. De to instrumenter udfolder sig i virtuøs dialog, der i 3. sats slutter i et intenst *accelerando*.

Katalin Koltai, Ungarn TM 2003

Frederik Rung (1854–1914)

Fire duetter for fløjte og guitar (1871)
Oprindelig for mandolin og guitar, her i arrangement af Craig Goodman

Frederik Rung var yngste søn af den store danske guldalderkomponist og guitarist Henrik Rung (1807–72). Tidligt lærte Frederik Rung at spille guitar og debuterede allerede 12 år gammel som "guitarist fra det fjerne" i Det Kgl. Teaters opførelse af Rossinis opera *Barberen i Sevilla*. Frederik Rung var et usædvanligt og tidligt udviklet musikalsk talent, som beherskede flere instrumenter. I sin samtid var han respekteret som både dirigent og komponist. På Det Kgl. Teater, hvor han i 1908 blev 1. kapelmester efter Johan Svendsen, dirigerede han som den første dansker Richard Wagners *Nibelungens Ring* i sin helhed (i 1909). Som komponist er han mest kendt for sine klaverværker og sange (*Lille røde Rønnebær*); men derudover har han komponeret operaer (*Den trekantede Hat* 1894), balletter (*En Karnevalsspøg i Venedig* 1890) og skuespilmusik foruden orkester- og kammermusik. Gennem hele livet bevarede han interessen for guitaren, som han dog mest dyrkede i private sammenhænge.

Rung skrev de fire duetter for mandolin og guitar allerede som 17-årig. Transkriptionen af mandolinstemmen til fløjte kan forsvares med henvisning til, hvad der var skik og brug i Rungs barndoms-hjem, der emmede af musik: Man tog det ikke så nøje med, hvilke instrumenter stykkerne oprindeligt var skrevet for; man spillede på de instrumenter, der var for hånden. I nærværende version er guitarstemmen den oprindelige.

De fire stykker viser den 17-årige Frederik Rung som en tidligt modnet kunstner, der med musikalitet og finesse skriver sig ind i den danske guldaldertradition for let tilgængelig musik på højt niveau.

Frederik Rung

Jacques Ibert (1890–1962)

Entr'acte for fløjte og guitar (1954)

Den franske komponist **Jacques Ibert**, ven med Maurice Ravel, studerede på konservatoriet i Paris sammen med Arthur Honegger og Darius Milhaud. I 1919 vandt han den eftertragtede Rompris (*Grand Prix de Rome*), og 1937–60 var han leder af Det Franske Institut i Rom. Hans lette, vittige og elegante stil rummer træk fra såvel impressionisme som neoklassik.

Iberts produktion omfatter operaer (*Barbe-bleue* 1943), balletter (*Tropismes pour des amours imaginaires* 1957), orkesterværker (*Escales* 1920–22), kammermusik (*Capriccio* for 10 instrumenter 1938), sange og klaversamlingen *Histoires* (1922).

Entr'acte (Mellemspil) er komponeret for fløjte eller violin og guitar; den virtuose og klangligt mangefarvede duet viser Iberts fascination af spansk folkemusik og af den spanske guitartradition.

Carl Ditters von Dittersdorf (1739-99)
Duet for bratsch og kontrabas i Es-dur

Om den østrigske violinvirtuos og komponist **Carl Ditters von Dittersdorf** skriver Peter Ryom i *Den store danske Encyklopædi*: "[han] virkede – efter en række ansættelser og koncertrejser med bl.a. operareformatoren C.W. Gluck til Italien – hovedsagelig i Wien, hvor flere af hans operaer blev opført. Syngespillet *Doktor und Apotheker*, der blev en betydelig succes – delvis på bekostning af Mozarts *Figaros bryllup* fra samme år (1786) – fik afgørende betydning for udviklingen af tysk opera. Dittersdorf komponerede over 100 symfonier, heriblandt 12 over Ovids *Metamorfoser* (kun seks er bevarede); desuden strykekvartetter og anden kammermusik. Hans musik kendetegnes ved lethed og elegance. Dittersdorf virkede også som kejserlig embedsmand, bl.a. som skovrider. Han blev adlet i 1773 og fjøede derfor "von Dittersdorf" til sit borgerlige navn, Carl Ditters."

Den femsatsede sonate for bratsch og kontrabas viser Dittersdorfs lette hånd som komponist. Tonesproget, der er enkelt, charmerende og ulasteligt i formen, er typisk for det sene 1700-tals under-

holdningsmusik og for den såkaldt *galante stil*, der var et vigtigt udgangspunkt for wienerklassikken og dermed for Haydn og Mozart. De to instrumenter, der ofte spiller mere tilbagetrukne roller, udfolder sig her solistisk i et fint afbalanceret sammenspil.

George Crumb (f. 1929)

Eleven Echoes of Autumn (1965) for violin, altfløjte, klarinet og klaver

Den amerikanske komponist **George Crumb** har sammen med bl.a. Harry Partch (1901-74) og Conlon Nancarrow (1912-97) præget den amerikanske musikscene efter 2. verdenskrig i deres bestræbelser på at gøre sig fri af det traditionelle europæiske værkbegreb. Deres eksperimenterende holdning har udmøntet sig i brugen af usædvanlige former for tonalitet, nye instrumenter og nye spillemåder, som nogle blandt publikum måske husker fra opførelsen af Crumbs *Vox balaenae* (*Hvalens sang*) på Thy Masterclass 2001. Crumbs eksperimenter med usædvanlige lyde og instrumenter kommer til udtryk i bl.a. sangkredsen *Ancient Voices of Children* (1970) til tekster af Lorca, hvor der foruden harmonika og mandolin også indgår et legetøjsklaver, en sav, en tibetansk bedesten, japanske tempelklokker og elektrisk klaver.

I *Eleven Echoes of Autumn* udnytter Crumb bl.a. instrumenternes natur- eller overtoner (på strygeinstrumenter: flageolettoner). Når en grundtone sættes an på et blæseinstrument eller frembringes på en streng, klinger instrumentets overtoner med.

Klangens karakter (timbre) afhænger af styrken af de medklingende overtoner. Derfor klinger en fløjte (overtonefattig) anderledes end en obo (overtonerig).

George Crumb

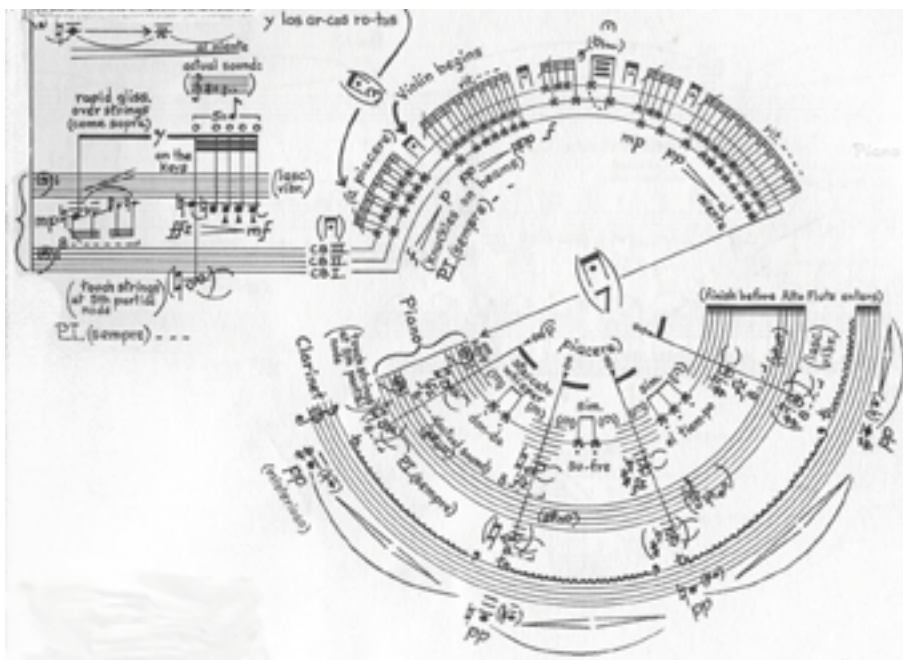

Om *Eleven Echoes of Autumn* fortæller George Crumb:

"Jeg komponerede *Eleven Echoes* i foråret 1966 til *Aeolian Chamber Players*. De 11 stykker har hver sin karakter i udnyttelsen af instrumenternes specielle klangfarver: Således fremhæver *Echo 1* (for klaversolo) natur- eller overtonerækkens 5. tone (tertsen), medens *Echo 2* udnytter violinens flageolet- eller naturtoner i kombination med klaverets 7. naturtone (septimen), der fremkommer ved, at et stykke hårdt gummi trækkes hen over strengene. Her præsenteres også det vigtigste melodiske element, *klokkemotivet*, der baseres på et udsnit af heltoneskalaen, og som optræder i forskellige rytmiske varianter. *Echo 3* og *4* præges af sarte vibrationer, der i nr. 4 fremkommer ved, at fløjte og klarinet spiller helt tæt på flyglets strenge, der på den måde bringes i svingning. I værket slutning opnår violinen sin særlige, ru klang ved at der spilles med helt slappe hår på buen."

Værket er en bueform: Intensiteten vokser indtil højdepunktet i nr. 8 efterfulgt af en gradvis neddæmpning mod det endelige sammenbrud. Til grund for værket ligger et citat af Garcia Lorca: ...y los arcos rotos

donde sufre el tiempo (og de sønderbrudte buer, hvor tiden martres). Disse ord bliver intoneret sagte som indledning til de tre kadencer (*Echoes* nr. 5-7). "De brudte buer" kommer konkret til udtryk i de tre kadencers nodebilleder.

Echo 6: Cadenza II (for violin)

Erwin Schulhoff (1894-1942)

Concertino for fløjte, bratsch og kontrabas (1925)

Erwin Schulhoff, der blev født i Prag, spillede klaver og komponerede allerede som barn. 1908-10 studerede han i Leipzig hos bl.a. Max Reger, og senere i Köln. En kort periode havde han Debussy som lærer i Paris. I 1913 modtog han Mendelssohn-prisen i klaver, det følgende år den samme pris i komposition. Efter deltagelse som soldat i 1. verdenskrig tilbragte han flere år i Tyskland, hvor han – udover at spille og komponere – arbejdede sammen med tidens førende billedkunstnere, bl.a. Paul Klee og Georg Grosz.

I 1923 slog han sig igen ned i Prag, og i de følgende år foretog han vidtstrakte koncertrejser som pianist og gjorde sig specielt gældende som fortolker af ny musik. Flere af hans egne værker vakte international opmærksomhed, og såvel hans kammermusik (bl.a. to strygekvartetter og en strygesekstet) som hans seks fuldførte symfonier og to klaverkoncerter blev opført ved festivaler for ny musik i Prag, Salzburg, Venedig, Genève og Oxford.

For at beskytte sig mod nazisterne fik Schulhoff sovjetisk statsborgerskab, men blev boende i Prag. Den Spanske Borgerkrig, truslen fra Tyskland og hans engagement i den sovjetiske socialisme påvirkede ham og inspirerede hans værker, bl.a. en udsættelse for kor og orkester af *Det Kommunistiske Manifest* fra 1932. Ved Nazisternes besættelse af Tjekkosllovakiet i 1939 blev Schulhoff arresteret. I august 1942 døde han af tuberkulose i koncentrationslejren Wülzburg i Bayern.

Inspirationen fra populære danse, folkelige rytmer og jazz præger Schulhoffs værker fra 1920'erne, hvor groft karikerede danseformer er en side af hans stil. Det gælder også programmets *Concertino*, om hvilken komponisten bl.a. skriver:

"Ledsagefiguren i begyndelsen af 1. sats, *Andante con moto*, som spilles af bratsch og kontrabas, er lånt fra et russisk-ortodoks litani. Derover høres en svævende melodi i fløjten – som det ofte er sædvane i den gammel-slaviske folkemusik. 2. sats, *Furiant. Allegro furioso*, er en tjekkisk folkedans, som er baseret på furiant-rytmen [furiant: En livlig böhmisk dans i $\frac{3}{4}$ takt med skiftende rytme og stærke accenter]. Temaet i den langsomme sats, *Andante*, stammer fra en russisk kærlighedssang; det spilles efter tur af hvert instrument, der ledsages af udsmykkede varianter af samme melodi. Den sidste sats, *Rondino. Allegro gaio*, er for første dels vedkommende inspireret af en russisk bjørnetrækkers sang; anden del bygger på et slovakisk hyrdetema i fløjten ledsaget af gentagne figurer i bratsch og kontrabas – som det normalt kan høres ved folkefester i den østlige del af Tjekkosllovakiet."

Bemærk venligst:

Ved koncerten i Morup Mølle Kro spilles ikke Erwin Schulhoffs Concertino.

Ved koncerten i Hillerslev Kirke erstattes George Crumbs Eleven Echoes med Erwin Schulhoffs Concertino.

Programnoter til koncerterne i Vestervig Kirke (jf. side 13) og Kirsten Kjærs Museum (jf. side 17)

Joseph Haydn (1732-1809)

Kvartet for guitar og strygetrio i D-dur
H. III nr. 8
Bearbejdelse af strygekvartet
op. 2 nr. 2 i E-dur (1763) ved Karl Scheit

Joseph Haydn er født i Rohrau, der ligger stik øst for Wien i grænseområdet til det nuværende Slovakiet og Ungarn. Området var dengang – som nu – præget af en etnisk blandingskultur. Det kom til at spille en rolle for Haydn, idet han senere med fornøjelse optog etniske motiver i sin musik.

Faderen var en respekteret håndværker (hjulmager), der i sine to ægteskaber fik 17 børn. Da Haydn tidligt viste rige musikalske evner, kom han allerede som 6-årig i huset hos en slægtning i Hainburg, hvor han fik sin første musikundervisning. Et par år efter blev han kordreng i Stefanskirken i Wien; men som 17-årig, i 1749, blev han afskediget ved stemmens overgang. Den følgende halve snes år ernærede han sig kummerligt som freelance-musiker og klaverlærer i Wien; han modtog selv nogen undervisning hos den berømte operakomponist Nicola Porpora, men var i øvrigt stort set selvlært.

1759-60 virkede han som kapelmester hos grev Morzin i Lukavec, som ligger 90 km SV for Prag i det nuværende Tjekkiet. 1761 blev han vicekapelmester – fra 1766 kapelmester – hos fyrst Esterházy, der tilhørte én af Europas rigeste adelsslægter. Fra 1762 hed fyrsten Nicolaus med tilnavnet "den prægtige". Han residerede skiftevis på slottet *Eisenstadt* ca. 30 km syd for Wien og på pragtslottet *Esterházy*, der ligger i Ungarn få km syd for Neusiedler-søen ved den østrigske grænse. Haydn stod i fyrstehusets tjeneste indtil 1790, hvor han blev afskediget med en god pension. Siden da og indtil sin død 1809 levede Haydn i Wien, hvorfra han – engageret af impresarioen Salomon – 1790-92 og 1794-95 med stor kunstnerisk og økonomisk succes foretog koncertrejser til London.

Haydns liv spænder tidsmæssigt fra den sene barok til den sene wienerklassik. Med henvisning til hans omfattende produktion af klaversonater, symfonier og strygekvartetter opfattes han med rette som skaberen af den wienerklassiske stil på instrumentalmusikkens område. Med sine store messer og oratorier (*Skabelsen* og *Årstiderne*) førte han omkring 1800 også den klassiske vokalmusik til et højdepunkt.

Med utrolig konsekvens og autoritet udviklede Haydn sin stil og kompositionsteknik fra den sene barokstil over den galante stil til den fuldt udfoldede wienerklassiske syntese. Særligt tydeligt kan den udviklingsproces høres og studeres i de omkring 75 strygekvartetter, som optog Haydn gennem et halvt århundrede, fra før 1755 til 1803. Den kvartet for guitar og strygetrio, vi skal høre, er en bearbejdning af strygekvartetten op. 2 nr. 2 fra 1763. På det tidspunkt var Haydn vicekapelmester hos Nicolaus Esterházy, jf. ovenfor.

Joseph Haydn

De tidlige strygekvartetter er komponeret som underholdningsmusik ved det fyrstelige taffel på slottet *Esterházy*. Selv om tonesproget er enkelt og lettilgængeligt, er de musikalske kendetegn allerede til stede, som senere bliver fuldt udfoldet i den wienklassiske stil: på den ene side det charmerende enkle og let tilgængelige; på den anden side det koncentrerede, systematiske og varierede motivarbejde og det raffinerede spil med rytme og frasering.

Ernst von Dohnányi (1877-1960) *Serenade* op. 10 for strygetrio (1902)

Ungareren **Ernst von Dohnányi** var komponist, dirigent og en af sin tids bedste pianister. Som dirigent uropførte han mange værker af ungarske komponister, bl.a. af skolekammeraten Béla Bartók. Hans egen musik er holdt i senromantisk stil inspireret af Brahms. Dohnányi har komponeret tre operaer, to symfonier, to klaverkoncerter, to violinkoncerter foruden klaver- og kammermusik.

Serenade op. 10 blev komponeret i Wien 1902 og uropført sammesteds i 1904. Værket anses for at være et af Dohnányis mest vellykkede og for at være et væsentligt bidrag til litteraturen for strygetrio.

De fem satser er indholdsrige og koncentrerede. 1. sats, en march i C-dur, begynder i en livfuld, konverserende stil, der dog med mellemdelens klagende melodi, der præsenteres i celloen ledsaget af marchrytmer i de øvrige instrumenter, ændres i retning af det mørktfarvede og dramatiske. Den varmt klingende 2. sats, *Romanza*, indledes med bratschens smukke melodi, der akkompagneres af guitaragtige akkordslag. Over bratschens arpeggio (akkordbrydninger) udvikler mellemdelen en lidenskabelig dialog mellem den førende violinstemme og den næsten ligeberetigede cellostemme. Den komplekse og minutøst gennemarbejdede 3. sats, *Scherzo*, er værkets centrale del. Det forrevne scherzotema i d-mol, der inddrager alle den kromatiske skalas 12 toner, præsenteres i de tre instrumenter efter tur – som en fugabegyndelse. Satsens kontrasterende andet tema er enkelt, lyst og syngende i D-dur. Mod satsens slutning kombineres de to ideer: Det lyse D-durtema i violinen akkompagneret af det mørkt forrevne d-moltema – igen spillet i bratsch og cello som en fuga.

I 4. satsen efterfølges det enkle folkesangsagtige tema i g-mol af fire karaktervariationer, dvs. variationer, der fjerner sig mere og mere fra udgangspunktet. Til sidst klinger temaet sagte og "Più adagio" i det høje bratschleje harmoniseret i en klar G-durtonalitet. 5. sats er en rastløst fremstormende rondo i C-dur, hvor temaets sidste genkomst erstattes af et citat fra 1. satsen: mellemdelens cellomelodi med akkompagnerende marchrytmer, denne gang præsenteret i bratschen. Med tydelig reference til Brahms' cykliske formning etablerer Dohnányi dermed en stærk sammenhæng mellem værkets begyndelse og slutning – med en ejendommelig mørk udklang på serenaden til følge.

Ernst von Dohnányi

Wolfgang Amadeus Mozart, detalje af ufuldendt maleri af Mozarts svoger Joseph Lange 1789-90. Billedet blev af hans kone anset for at være det mest vellignende portræt af Mozart.

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-91) *Klarinetkvintet i A-dur K 581 (1789)*

Inden for wienerklassikken – den musikalske stilperiode, der med centrum i Wien stabiliserede sig i årene ca. 1770-1800 med Haydn, Mozart og den unge Beethoven som toneangivende – er **Wolfgang Amadeus Mozart** den mest gådefulde. Han komponerede med utrolig lethed og lod sig inspirere af de mange impulser, han modtog på rejserne til Europas kulturelle centre. Mozarts produktion er ubegribeligt omfattende. I sit korte liv (han døde som 35-årig) komponerede han symfonier (41 nummererede), solokoncerter (heriblandt 28 klaverkoncerter) kammermusik (vigtigst er strygekvartetterne, strygekvintetterne og kammermusikken med klaver) foruden operaer (de seks fra årene 1781-91 hører til det internationale standardrepertoire, heriblandt *Figaros bryllup* 1786, *Don Juan* 1787 og *Tryllefløjten* 1791).

Det er umuligt i få ord at karakterisere det væsentlige i Mozarts skaben: Man kan tale om hans bedårende melodiske naturlighed, der ligesom Haydn har sine rødder i folke-musikken; eller hans geniale evne til at karakterisere: Rigt og facetteret tolker han i sine operaer alle nuancer i den menneskelige psyke. Dertil kommer, at han med næsten manieret lethed løser *alle* kompositionstekniske problemer. Selv sagde Mozart: *Musikken må aldrig støde øret. Selv i de frygteligste øjeblikke skal den fryde – og i øvrigt forblive musik.*

Mozart satte den sidste dobbeltstreg i sin *Klarinetkvintet i A-dur* den 29. september 1789 – på et tidspunkt, hvor han var travlt optaget af arbejdet på operaen *Così fan tutte* (*Sådan gør alle*). Ikke mindst værketets 2. langsomme sats glædes man over, hvorledes Mozarts intime føling med den menneskelige stemme kommer til udtryk i klarinettens melodi – den synges på instrumentet som en melankolsk, men rigt nuanceret operaarie.

Kvintetten er skrevet til hofklarinetlisten Anton Stadler, der opførte værket første gang den 22. december 1789.

Programnoter til koncerterne i Thisted Musikteater (jf. side 14) og Viborg Musiksal (jf. side 16)

Joseph Haydn (1732-1809)

Trio i D-dur H. XV no. 16
for fløjte, cello og klaver (1790)

Joseph Haydn blev født i Rohrau, der ligger stik øst for Wien i grænseområdet til det nuværende Slovakiet og Ungarn. Området var dengang – som nu – præget af en etnisk blandingskultur. Det kom til at spille en rolle for Haydn, idet han senere med fornøjelse optog etniske motiver i sin musik. Haydns liv spænder tidsmæssigt fra den sene barok til den sene wienerklassik. Med henvisning til hans omfattende produktion af klaversonater, symfonier og strygekvartetter opfattes han med rette som skaberen af den wienerklassiske stil på instrumentalmusikkens område. Med sine store messer og oratorier (*Skabelsen* og *Årstidene*) førte han omkring 1800 også den klassiske vokalmusik til et højdepunkt.

Den 1. september 1785 havde Mozart til-egnet Haydn seks strygekvartetter med en dedikation, der måske er musikhistoriens mest bevægende. Den slutter: *Fra dette øjeblik overgiver jeg dig mine rettigheder til dem; men jeg beder dig om at betragte de fejl, som faderens partiske øje kan have skjult for mig, med overbærenhed,*

og uagtet disse fejl at bevare dit ædle venskab med den, som sætter det så højt.

Haydn komponerede sine tre trioer for fløjte, cello og klaver (Hob. XV: 15, 16 og 17) i 1789-90. På det tidspunkt var den 57-årige Haydn intenst optaget af Mozarts musik – og vi ved, at Haydn, hvis mesterskab da var fuldt udviklet og dokumenteret inden for alle genrer, nærrede en dyb hengivenhed for sin 24 år yngre kollega, hvis geni han anerkendte uden forbehold. Mozarts seks såkaldte Haydnkvartetter fra 1785 (jf. ovenfor) havde givet ham stof til dyb eftertanke – konfrontationen med det ultimative i en genre, som han selv beherskede til fuldkommenhed, satte sig dybe spor i Haydns sind. Trioen i D-dur for fløjte, cello og klaver fra 1790 er et af de Haydn-værker, hvor indflydelsen fra Mozart er tydeligst – ikke mindst ved temaernes mangfoldighed, deres syngende bredde og ved de mange indslag af mol og kromatik, der fordunkler det klanglige og tilfører musikken udtryksfulde og dramatiske nuancer.

Bartók optager en bondekones sang i 1907 i Daraz, nuværende Drazovce, Slovakiet

Béla Bartók (1881-1945)

Kontraster for klarinet, violin og klaver (1938)

Som komponist og folkemusikforsker var ungarenen **Béla Bartók** en hovedperson i 1900-tallets musikhistorie. Ikke mindst hans seks strygekvartetter, der i henseende til musikalsk vægtfylde sidestilles med Beethovens, har sikret Bartók en plads som en af de mest betydningsfulde komponister i århundredet.

Sammen med Zoltán Kodály indsamlede og nedskrev Bartók med utrættelig flid op mod 20.000 folkemelodier fra Ungarn, Balkan, Lilleasien og Nordafrika. Dette indsamlingsarbejde fik afgørende indfly-

delse på hans eget virke som komponist. Ved århundredets begyndelse var den hævdevundne dur-mol tonalitet under opløsning. Bartóks fritonalitet er stærkt inspireret af den etniske musiks modale og pentatone skalagrundlag. Men også folkedansens rytmiske liv med "skæve" taktarter inspirerede ham.

I 1920'erne og først i 30'erne var Bartók en efterspurgt pianist, og hans koncertturneer førte ham viden om (1927-28 til USA, 1929 til Rusland). Samtidig vandt hans værker stadig større udbredelse, især på grund af opførelserne i Det Internationale Selskab for Ny Musik *ISCM (International Society for Contemporary Music)*, der optog ham som æresmedlem. De vigtigste værker fra den periode er to violinsonater 1921-22, *Dansesuite for orkester* 1923, *Sonate for klaver* 1926, 1. og 2. klaverkoncert 1926-31, de tre sidste strygekvartetter 1927-39, *Musik for strygere, slagtøj og celeste* 1936 og *Sonate for to klaverer og slagtøj* 1937.

Med værker som de tidligere nævnte strygekvartetter, klaverværker som *Allegro barbaro*, to klaverkoncerter og ikke mindst hovedværket *Musik for strygere, slagtøj og celeste* havde Bartók befæstet sit ry

som hovedskikkelse i europæisk musik. Men med Hitlers magtovertagelse i Tyskland i 1933 ændrede Bartóks situation sig afgørende.

På billedet forbereder Bartók (ved klaveret) i 1943 en opførelse af *Kontraster* med Benny Goodman og Joseph Szigeti.

Han var erklæret modstander af nazi-regimet, og han nægtede at lade sin musik opføre i Tyskland og Italien. Samtidig blev forholdene i Ungarn vanskeligere, fordi den reaktionære admiral Miklós Horthy nærmede sit regime til nazisternes. De urolige

politiske forhold op mod udbruddet af 2. verdenskrig gjorde Bartóks situation umulig, og da moderen døde i 1939, flygtede han til USA.

Bartók blev æresdoktor ved University of Columbia og var i to år beskæftiget med at transskribere Harvard-professoren Milman Parrys omfattende samling af serbo-kroatiske folkesange, som var indsunget på grammofonplade; men Bartók faldt aldrig til i USA, og på grund af alvorlig sygdom (leukæmi) måtte han indstille sin koncert- og forelæsningsvirksomhed. Derfor blev hans økonomiske forhold stadig ringere, og han døde i dyb fattigdom på et hospital i New York den 26. september 1945.

I USA skrev han kun få, men betydelige værker: *Koncert for orkester* 1943, *Sonate for soloviolin* 1944, den 3. klaverkoncert 1945 og en ufuldendt bratschkoncert.

Bartók komponerede *Kontraster* for klarinet, violin og klaver i 1938. Værket, der oprindeligt hed *Rapsodi for klarinet, violin og klaver*, blev til på bestilling af jazz-klarinetlisten Benny Goodman, hvem værket også er tilegnet. Sammen med violinisten

Joseph Szigeti og pianisten Endre Petri opførte Goodman værket første gang i New York den 9. januar 1939. Værket bestod da kun af to satser. Den langsomme sats *Pihenó* blev tilføjet efter premieren. Den tresatsede version, der fik navnet *Kontraster*, blev indspillet i april 1940 af Goodman, Szigeti og Bartók på plademærket Columbia.

De tre satser har ungarske danse som karaktermæssige forlæg – som titlerne antyder: *Verbunkos* er navnet på en "hvervedans", der blev brugt, når unge mænd skulle hverves til den kejserlige armé. En kontrasterende langsom sats danner et hvilepunkt mellem de to ydersatser, hvoraf den sidste, *Sebes*, er en hurtig dans. Første sats omfatter en solokadence for klarinet, tredje sats en solokadence for violin. Anden sats, *Pihenó (Hvile)*, er præget af den indadskudende ro, der kendetegner Bartóks musikalske "nattestemninger".

3. sats, *Sebes*, begynder med, at violinisten spiller "forstemt" – som en landsbyspillemand, hvis højeste og dybeste streng på violinen kan være stemt henholdsvis en halv tone ned eller en halv tone op. I hele værket spiller klaveret en mere tilbagetrukket rolle i forhold til klarinet og violin, hvorimellem kontrasterne udfoldes.

Kaija Saariaho

Kaija Saariaho (f. 1952)

Cendres for fløjte, klaver og cello (1998)

Den finske komponist **Kaija Saariaho** har boet og arbejdet i Paris siden 1982. Hun studerede komposition på Sibeliusakademiet under Paavo Heininen og senere hos Brian Ferneyhough og Klaus Huber på konservatoriet i Freiburg, hvorfra hun fik diplom i 1983. Saariaho har desuden studeret ved IRCAM, det franske institut for eksperimenterende musik i Paris.

I 1986 fik Saariaho Kranichsteiner Prisen og i 1988 Prix Italia for værket *Stilleben*. I 2000 modtog hun Nordisk Råds Musikpris for værket *Lonh* for sopran og elektronik – og samme år The Stoeger Award som en anerkendelse af hendes arbejde med kammermusikken.

Cendres (Aske) for fløjte, cello og klaver indledes med de mest tyste og usædvanlige lyde: en enkelt streng knipset i klaveret, den magiske hvisken fra celloens trille "sul ponticello" (buen stryger så tæt på "stolen" som muligt), altfløjtens diminuendo til "niente" (intet) og dens hviske-lyde, som fremkommer gennem fløjtenistens distinkt udtalte konsonanter. Herfra vokser værket for igen at fortone sig i den intense, tyste klangverden, hvori det begyndte. Også djærve og mere genstridige motiver og temaer vokser ud af Saariahos musikalske materiale; men hvad enten de er dramatiske eller fredfyldte, så strømmer motiver og temaer, og de kombineres på en måde, som forekommer både organisk og naturlig.

Franz Schubert (1797-1828)

Forellekvintetten, klaverkvintet i A-dur D. 667 (1819)

Den romantiske lieds historie indledes med **Franz Schuberts** mere end 600 klaverledsagede sange, og det er frem for alt Schuberts geniale evne for at skrive lyriske, sangbare melodier, som præger hans store produktion. Den omfatter foruden liederne otte symfonier, klaversonater, kammermusik, kirkemusik og flere sceniske værker.

Også inden for instrumentalmusikken, hvor wienerklassikerne – især Beethoven – var det oplagte forbillede, gør Schuberts melodiske sans sig gældende; men i stedet for Beethovens målrettede, klassisk formbevidste udtryksmåde sætter Schubert en lyrisk musikalsk fortælling om rejser i et musikalsk landskab, hvor der bestandig dukker nye overraskelser op – og hvor gentagelsen bliver en vigtig pointe i formen. Det er ikke mindst Schuberts glæde ved gentagelsen, der betinger værkernes "himmlske længde", en karakteristisk, som Schumann kærligt-ironisk brugte om finalen til den store C-dur symfoni fra 1828.

I forfatteren Franz Schobers hus mødte Schubert i marts 1817 sangeren Johann Michael Vogl, der blev den absolut førende fortolker af hans sange. I sommeren 1819 rejste Schubert sammen med Vogl til denes hjemegn ved byen Steyr 125 km SV for Wien. Her begyndte Schubert at arbejde på klaverkvintetten i A-dur, kendt som *Forellekvintetten* på grund af 4. satsens variationer over melodien til Schuberts lied *Die Forelle* (1817, D 550). Værket var tiltænkt Vogls ven, Sylvester Paumgartner, en lokal amatørmusiker, der jævnligt afholdt musikalske sammenkomster i sit hjem, hvor også Schubert og Vogl optrådte som selvskevne og fejrede gæster. Det var på Paumgartners foranledning, at værket blev komponeret for samme besætning som Johann Nepomuk Hummels meget populære klaverkvintet i Es-dur op. 87. Det var også Paumgartner, der foreslog Schubert at komponere en variationssats over melodien til *Die Forelle*.

Allerede hovedtemaet i den lyse og optimistiske 1. sats er et eksempel på Schuberts enestående melodiske talent. I den langsommere 2. sats i F-dur præsenteres temaet først i klaveret. Over fjernere tonearter som fis-mol og d-mol fører udviklingen til præsentationen af yderligere to tematiske ideer. 3. satsen, en scherzo med trio, fører til den

berømte 4. sats med tema og fem variationer. Finalen – med sine indslag af ungarske danserytmer – vender tilbage til hovedtonearten A-dur og lader værket slutte i samme lyse og livsglade stemning, som det begyndte.

Schubert modtog betydelig inspiration og støtte fra den kreds af digtere, malere og begejstrede unge, som søgte hans selskab. De aftensammenkomster, der blev arrangeret, kaldte man Schubertiader. Her opførte Schubert selv mange af sine lieder og klaverværker for første gang. På tegningen sidder Schubert ved klaveret sammen med den kendte koncertsangerinde Josephine Fröhlich, fra 1829 kgl. dansk kammersangerinde. Bag Schubert står hans nære ven og tidens førende Schubertfortolker, hofsanger Johann Michael Vogl. Tegning af Ferdinand Waldmüller 1827

Afslutningskoncert TM 2003

Tekst og redaktion: Karin Kvist Iversen,
Jørgen Munk, Aase Odfeldt og Orla Vinther
Fotos: Knud Erik Jensen, Bent Nielsen
og Kurt West
Layout og tryk: Trykkeriet Friheden ApS

K U N D E F E S T

Sparekassen Thy fejrer 175 års fødselsdag i år med mange aktiviteter.
Tjek www.sparthy.dk

Sponsor for Thy Masterclass 2004

*For støtte til gennemførelse af Thy
Masterclass Kammermusikfestival
2004 takkes*

Statens Musikråd
Viborg Amt
Hanstholm Kommune
Sydthy Kommune
Thisted Kommune

Danmarks Nationalbanks
Jubilæumsfond af 1968

Thy Masterclass Erhverv,
medlemmer 2004

AB Metal A/S
Cimbria A/S
Coloplast A/S
Forsikringsselskabet Thisted Amt G/S
Grafisk Hus
H.M. Teknik A/S
Irwin Industrial Tool Company A/S
Konpap A/S
Nordthy Klinik for Fysioterapi
Nordvestjysk Handelsgymnasium m.m.
OTICON A/S
Sparekassen Thy
Thisted Dagblad
Thisted-Fjerritslev Cementvarefabrik A/S
Thisted Handels- og Industriforening
Thy Data Center A/S
TICAN a.m.b.a.
Trykkeriet Friheden ApS
Tømmergården Thisted-Hanstholm A/S
Vestjysk Bank A/S
WESTAG ApS

Øvrige sponsorer

A/S Thisted Bryghus
Fast Plast A/S
Flensted A/S
Hanstholm Turistbureau
Købmænd Hillgaards Feriehusudlejning
Højland Biler I/S
Haaning Automobiler I/S
Fotograf Knud Erik Jensen
Juhl-Sørensen A/S
Klitmøller Sommerhusudlejning
Mejerigården A/S
Nordthy Biscuits A/S
Smyril Line
Sophies Bageri
Sydthy Turistbureau
Thisted Bank
Thisted Bibliotek
Thisted Turistbureau
Vorupør Feriehusudlejning

THY MASTERCLASS   PROGRAMBOG 2004